

1 ולכאורה דיני הברייתא קשיון אהרדי – סותרים את עצמם,
2 שברישא של הברייתא כתוב שכשר לשחוט במחובר לקרקע, ובסיפא
3 פסלה הברייתא אם שחט בצור וקנה מחוברים, אלא לאו שמע
4 מינה, דשאני – יש לחלק בין שחט בדבר שהיה מחובר מעיקרו,
5 לשחוט בדבר שהיה תלוש ולכפוף חפרו, ובמחובר מעיקרו שחיטתו
6 פסולה, ובתלוש ולכפוף חיברו שחיטתו כשירה. אומרת הגמרא: אכן
7 שמע מינה.

8 הגמרא דנה בשחיטה במוכני שנינו בברייתא שהיא כשירה: אמר
9 מר, שנינו בברייתא, השוחט במוכני – גלגל של אבן או של עץ,
10 שהסכין קבועה בו, ושם את צואר הבהמה כנגדו, וסיבב את הגלגל
11 ועל ידי זה נשחטה הבהמה, שחיטתו כשירה. מקשה הגמרא:
12 והתניא בברייתא אחרת, שהשוחט במוכני שחיטתו פסולה.
13 מיישבת הגמרא: לא קשיא, הא – הברייתא שמכשירה שחיטת
14 מוכני, מדברת בסרנא דפחרא – ששחט על ידי גלגל של יוצרי חרט,
15 שסיבבו על ידי פעולת אדם, והא – הברייתא שפוסלת שחיטת
16 מוכני, מדברת בסרנא דמיא – ששחט בגלגל שסיבבו על ידי ורם
17 המים, ולא מכחו.

18 תירוצו נוסף: ואיבעית אימא – אם תרצה אמור, דהא והא – שתי
19 הברייתות מדברות בסרנא דמיא, ולא קשיא, הא – הברייתא
20 שמכשירה לשחוט במוכני, מדברת בכח ראשון של פעולת האדם,
21 כלומר שמיד כשנטל האדם את הדף המעכב את יציאת המים,
22 והתחילו המים לגלגל את האבן, מיד בתחילת הגלגול שחטה הסכין
23 הקבועה באבן, והא – הברייתא שפוסלת לשחוט במוכני, מדברת
24 בכח שני של פעולת האדם, כלומר שלא מיד בגלגול הראשון של
25 האבן נשחטה הבהמה, אלא רק בגלגול השני נשחטה, ואז השחיטה
26 פסולה כיון שזה לא נחשב מבח האדם. וכי הא – (וכמו) דאמר רב
27 פפא, האי מאן דכפתיה לתבריה – מי שקשר את חבירו, ואשקיל
28 עליה בין קא דמיא ומית – ופתח את סכר המים ועל ידי זה הפנה
29 את מרוצת המים עליו, וניערוהו המים ומת, הייב מיתה. מאי
30 מעמא, נירי דידיה הוא דאהני ביה – אין זה נחשב לגמרא אלא הרי
31 זה כמו שזרק חץ וזרגו, והני מלי שחיב, דווקא בכח ראשון,
32 שקשרו ממש סמוך לשפת המים וכשפתח את המים מיד באו עליו,
33 והרי זה נחשב ממש לכחו. אכל בכח שני, שקשרו רחוק מהמים,
34 ואחר כך הגיעו המים אליו, פטור, משום דגרמא בעלמא הוא.

35 הגמרא מביאה לימוד לאיסור שחיטה בסכין מחוברת: יתיב רב
36 אהוריה דרבי חייא – ישב רב מאחורי רבי חייא, ורבי חייא קמיה
37 דרבי – וישב רבי חייא לפני רבי, ויתיב רבי וקאמר, מנין לשחיטה
38 שהיא דווקא בדבר תלוש ולא במחובר, שנאמר (בראשית כ"ב) ויקח
39 את המאכלת לשחט. אמר ליה רב דרבי חייא, מאי קאמר, כלומר
40 איך למד רבי מפסוק זה שאין לשחוט במחובר. אמר ליה רבי חייא,
41 וי' דכתיב אאופתא קאמר, כמו שכשכותבים אות וי' על בקעת
42 עץ, מחמת הסדקים שבעץ היא אינה נראית בשלימותה אלא חלוקה
43 לפרקים פרקים, כן הטעם שאמר רבי אינו נכון. שואלת הגמרא: והא
44 קרא קאמר רבי, ואיך שייך לומר שדבריו אינם נכונים. מיישבת
45 הגמרא: קרא, וריוותיה דאברהם קא משמע לן – הפסוק בא
46 להשמיע שאף על פי שכשר לשחוט במחובר, נזהר אברהם והביא
47 אתו מאכלת משום שחשש שמא לא ימצא שם סלע מחודד לשחוט
48 בו.

49 רבא מבאר מה דינו של תלוש ולכפוף חיברו, לגבי עבודת כוכבים,
50 והכשר זרעים: אמר רבא, פשיטא לי שדבר שהיה תלוש ולכפוף
51 חפרו, לענין עבודת כוכבים שהדין הוא שרק העובד לדבר תלוש
52 נאסר בהנאה, אבל העובד לדבר מחובר אינו נאסר בכך, תלוש
53 ולכפוף חיברו הני כתלוש וממילא נאסר בהנאה. דאמר מר,

54 המשפתחה לבית שלו, אפרו, ואי סלקא דעתך שתלוש ולכפוף
55 חיברו הני מחובר, מדוע נאסר הבית, הרי הבית הוא דבר תלוש
56 שחיברו, ולמידים מהפסוק (דברים י"ב) אלהיהם על ההרים, שרק
57 אלהיהם שנמצאים על ההרים נאסרים, ולא אם עשו את ההרים
58 עצמם אלהיהם, אלא בהכרח שתלוש ולכפוף חיברו נחשב לתלוש,
59 ולכן המשתחוה לבית אסור.

60 תלוש ולכפוף חיברו לענין הכשר זרעים, אם נחשב כתלוש או
61 כמחובר, תנאי היא – הרי זה מחלוקת תנאים, דתנן במסכת
62 מכשירין (פ"ד מ"ג), הפוסה [ההופך] קערה על הפותל בשביל
63 שתוודע על ידי הגשמים שירדו עליה, ונפלו אחר כך המים האלו על
64 פירות, הרי זה כבי יותן – נתיקים בהם הפסוק (ויקרא י"א לח) וכי יתן
65 מים וגו', והרי הם מכשירים פירות אלו לקבל טומאה, מפני שהחשיב
66 את המים בזה שרצה שתודח הקערה שהיא דבר תלוש. אבל אם
67 כפה את הקערה בשביל שלא ילקה [יתקלקל] הפותל מהמים,
68 אינו כבי יותן, ואם נפלו אחר כך המים על הפירות אינם מכשירים
69 אותם, מכיון שלא החשיב את המים לשום צורך. וקשה, הא גופא
70 קשיא – הרי המשנה סותרת את עצמה מהרישא לסיפא, שברישא
71 אמרת, שדווקא בשביל שתוודע הקערה הרי זה כבי יותן, ומשמע
72 שהאם נתן את הקערה סמוך לכותל בשביל שייבאו עליו המים
73 ויודע הפותל עצמו, אין זה כבי יותן, מכיון שחשב לצורך דבר
74 מחובר, שכותל נחשב כדבר מחובר. והדר תני בסיפא, שדווקא אם
75 כפה את הקערה בשביל שלא ילקה הפותל אינו כבי יותן,
76 ומשמע שדווקא אם אין לו שום צורך במים אינם מכשירים, הא אם
77 נתן את הקערה בשביל שיוודע הפותל עצמו, הרי זה כבי יותן
78 ומכשירים, מכיון שחשב לצורך דבר תלוש, שכותל נחשב כדבר
79 תלוש. אמר רבי אלעזר, תברא – דיני משנה זו מקשים ומשברים זה
80 לזה, ומי ששנה זו – את הרישא לא שנה זו – את הסיפא, אלא שני
81 תנאים שנואה, התנא בסיפא סבר שכותל נחשב לתלוש לגבי הכשר
82 זרעים, משום שהוא אינו מחובר מעיקרו אלא לקח אבנים תלושות
83 וחברן בקרקע. והתנא ברישא סבר שכותל נחשב למחובר. וזהו
84 מחלוקת התנאים שאמר רבא.

85 רב פפא מיישב באופן אחר את הסתירה מהרישא לסיפא: רב פפא
86 אמר, בולקת חד תנא הוא – בין הרישא ובין הסיפא שנה אותם אותו
87 תנא, וסבר שתלוש ולכפוף חיברו נחשב לתלוש, והא – הרישא
88 שמדויק ממנה שדווקא אם כפה את הקערה בשביל שתודח
89 מכשירים המים, אבל אם כפה אותה בשביל שיוודע הכותל עצמו
90 אינם מכשירים, מדברת בכותל מערה, כלומר שנעשה על ידי
91 שחפרו בקרקע וממילא עמד הכותל, והוא מחובר מעיקרו, ולכן אם
92 חשב שיוודע כותל זה אינם מכשירים. והא – הסיפא שמדויק ממנה
93 שדווקא בשביל שלא ילקה הכותל אין המים מכשירים, אבל אם
94 בשביל שיוודע הכותל מכשירים, מדברת בכותל בנין, כלומר כותל
95 שנבנה בידי אדם שהוא תלוש ולכפוף חיברו, ולכן אם חשב שידח
96 כותל זה שנחשב כתלוש, הרי הם מכשירים. והכי קאמר המשנה,
97 הפוסה קערה על הפותל בשביל שתוודע הקערה, הרי זה כבי
98 יותן, ומדויק הא בשביל שיוודע הפותל אין זה כבי יותן, במה
99 דברים אמורים בכותל מערה שהוא מחובר מעיקרו, ולכן אם חשב
100 שיוודע אינם מכשירים, אכל בכותל בנין שהוא תלוש ולכפוף
101 חיברו נחשב לתלוש, אם מניחו רק בשביל שלא ילקה הפותל הוא
102 דאינו כבי יותן, הא אם מניחו בשביל שיוודע הפותל, הרי זה כבי
103 יותן.

104 עתה מסתפק רבא מה הדין בתלוש ולכפוף חיברו לענין שחיטה: בעי
105 רבא,

59 שחיטה. ואין מלין בה, משום סכנה שלא תנקוב את הגיד בשעת
 60 המילה ויעשה כרות שפכה שאינו ראוי להוליד. ואין ממתבין בה
 61 בשר, שמא יכנסו הקיסמים בבשר ולא יראה, ויבוא האוכלו ליד
 62 סכנה. ואין מתבבין בה שנים, שמא יתזו קיסמים לפיו ויפצעו
 63 אותו. ואין מקנחים בה בבית הכסא, שלא ינקבו שיני הכרסות.
 64 הגמרא דנה בדברים אלו: אמר רב חסדא אודות קרומית של קנה,
 65 אין שוחטין בה. מקשה הגמרא: והתניא לעיל (טו), ככל שוחטין,
 66 בין בצור בין בוכבית בין בקרומית של קנה. מתרצת הגמרא:
 67 אמר רב פפא, הברייתא שמתירה לשחוט בקנה מדברת בפסיונא
 68 דאנפא – עשב הגדל באגמי המים, שכשהוא יבש הוא חרוד והותר
 69 ואין קיסמים נפרשים ממנו. אך בקנה אחר אסור לשחוט.
 70 עוד אמר, ואין מתבבין בה בשר. אומרת הגמרא: רב פפא מתבבין
 71 בה קרבי דנים, דויני – שהם שקופים, ואם יכנסו בהם קיסמים יראו
 72 אותם. רבה בר רב הונא מתבבין בה עופא, דרביד – שבשרו רך,
 73 ומשום שאין צריך לדחוק הקנה כשחותך, אין נפרשים ממנו קיסמים.
 74 עוד אמר, ואין מקנחין בה. שואלת הגמרא: מדוע צריך לומר שאין
 75 מקנחין בה בגלל הקיסמים שנפרשים ממנה והוי סכנה, תיפוק ליה
 76 – הרי אפשר ללמוד דין זה משום דאמר מר, תמקנה בבית הכסא
 77 בדרב שחאור שולמת כו במהרה, שניני – של הפה ושל הכרסות
 78 נזירות. מתרצת הגמרא: אמר רב פפא, מה שאין מקנחים בקנה
 79 מפני הקיסמים, בקינות פי אמר רבא, הכולנה שאסור לקנח
 80 פצע בקנה משום שיכול להנזק מקיסמים שינתזו ממנה.
 81 שנינו במשנה: הכל שוחטין ולעולם שוחטין.
 82 הגמרא מבארת את דברי המשנה: שנינו, הכל שוחטין, כוננת
 83 המשנה לומר שהכל דינם בשחיטה, ואפילו עוף שלא מפורש בו
 84 שחיטה בתורה.
 85 עוד שנינו, לעולם שוחטין. שואלת הגמרא: מאן תנא – מי הוא
 86 התנא שסובר שהמשנה הוצרכה להשיע לנו שלעולם מותר
 87 לישראל לשחוט ולאכול, אמר רבה, רבי ישמעאל היא, התניא,
 88 נאמר בתורה (דברים יב) 'כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך בארץ דבר
 89 לך, ואמרת אכלה בשר וגו' כי תאדה נפשך לאכל בשר, בכל אנה
 90 נפשך תאכל בשר? רבי ישמעאל אומר, לא בא הכתוב אלא
 91 להתיר להם לאכול בשר תאנה – בשר חולין ללא הקרבה, לאור
 92 שיכנסו לארץ. שפתחלה – כשהוקם המשכן במדבר וכל מחנה
 93 ישראל היה סביב למשכן, נאמר להם לאכול בשר תאנה, והיו
 94 מותרים לאכול רק בשר שלמים לאחר שזרקו את הדם על המזבח
 95 והקריבו את האימורים, ומשנבננו לארץ ונתרחקו מן המזבח, הותר
 96 להם בפסוק זה אכילת בשר תאנה. ומבאר רבה, שמשנתנו סוברת
 97 כרבי ישמעאל, ולכן עבשיו שגלו, ויכול – הייתי לומר שיתקרו
 98 לאיסורן הראשון שהיה לפני שנכנסו לארץ, שנאמר להם בשר
 99 תאנה, לכה שנינו במשנתנו לעולם שוחטין, שלאחר שנכנסו
 100 לארץ הותר אע"פ לשחוט ולאכול לאכול ואפילו לאחר שגלו.
 101 הגמרא מקשה על רבה: מתקוף לה רב יוסף, לדברך, האי – דין
 102 זה שהמשנה באה ללמד שבשר חולין מותר באכילה אף שאינו
 103 מקריבו לקרבן, האם היה לכתבו במשנה במלים 'לעולם שוחטין',
 104 הרי 'לעולם שוחטין ואוכלין' מפעי ליה לכתוב במשנה, שהרי עיקר
 105 החידוש הוא שיכולים לאכול בשר תאנה אף לאחר שגלו, ולא
 106 שיכולים לשחוט לאחר שגלו, ואם כן מדוע לא כתבה המשנה את
 107 עיקר החידוש. אלא בהכרח שהמשנה באה ללמד דין בשחיטה
 108 עצמה. ועוד קשה לדברך, מדוע היה אפשר לומר שלאחר שגלו
 109 יחזרו לאיסורן הראשון, הרי מעיקרא – לפני שנכנסו לארץ מאי
 110 מעמא איתבר – מדוע נאסר להם בשר תאנה, משום דהוון מקרבי
 111 למשכן – שהיו נאסרים סביב למשכן, והיו יכולים להקריב את כל בשר
 112 תאוותם לקרבן, ולאחר הקרבת הדם והחלב על גבי המזבח לאכול
 113 את הבשר, ולכן נאסרו לאכול בלא הקרבה, ולבסוף – כשנכנסו
 114 לארץ והיתה ארצם רחבה מאי מעמא אישתרו – מדוע הותרו
 115 באכילת בשר תאנה, משום דהוון מרחקי ממשכן ולא היו יכולים
 116 לבוא לירושלים בכל יום להקריב,

1 דבר שהיה תלוש ולבסוף חבירו, לענין שחיטה מאי, האם נחשב
 2 כמחובר ופסול לשחיטה, או כתלוש וכשר.
 3 הגמרא מנסה לפשוט את ספיקו של רבא: תא שמע, היה צור יוצא
 4 מן הכותל, או שהיה קנה עולה מאיליו, ושחט בו, שחיטתו
 5 פסולה. וסברה הגמרא שהכותל שיוצא ממנו הצור נבנה על ידי
 6 אדם, ואם כן הצור הוא דבר תלוש שלבסוף חיברו, וכתוב שחיטתו
 7 פסולה. דוחה הגמרא: הך אפוא עסקינן, ככותל מערה, שלא
 8 נבנה על ידי אדם, אלא נעשה על ידי שחק בקרקע ועמד הכותל
 9 מאיליו, שהוא מחובר מעיקרו. דייקא נמי – מדויק כן בדברי
 10 הברייתא, דקתני בברייתא את הדין של צור יוצא מן הכותל בסמוך
 11 לדין קנה העולה מאיליו, ומשמע שגם בצור מדובר דייקא דקנה
 12 העולה מאיליו שהוא מחובר מעיקרו, שמע מינה שבצור היוצא מן
 13 הכותל מדובר בכותל מערה שהוא מחובר מעיקרו. ואין לפשוט את
 14 הדין של תלוש ולבסוף חיברו.
 15 הגמרא מביאה ראייה מהדין האמצעי של הברייתא: תא שמע, נעץ
 16 סבין ככותל ושחט בה, שחיטתו בשרה. מבואר ששחיטה בסבין
 17 שהוא תלוש ולבסוף חיברו בכותל, כשירה, שדינו כתלוש. דוחה
 18 הגמרא: שאני סבין דלא מבטל ליה בכותל, ואפילו אם תלוש
 19 ולבסוף חיברו דינו כמחובר, זה רק כשחיברו וביטלו שם.
 20 הגמרא מביאה ראייה מתחילת דברי הברייתא: תא שמע, השוחט
 21 במחובר לקרקע, שחיטתו בשרה, ולעיל (עא) העמדנו את דברי
 22 הברייתא בתלוש ולבסוף חיברו, וכתוב ששחיטתו כשירה, ומוכח
 23 שדינו כתלוש. דוחה הגמרא: דלמא פרושי קא מפרש לה – שמא
 24 הרישא היא לא דין בפני עצמו, אלא הברייתא בסיפא מפרשת את
 25 הרישא, שבתחילה כתבה הברייתא השוחט במחובר לקרקע שחיטתו
 26 כשירה, ואחר כך מבארת הברייתא מאי מחובר לקרקע שחיטתו
 27 כשירה, כגון שועץ סבין בכותל ושחט בה, ואין דינו כמחובר כיון
 28 דלא מבטל ליה שם, ורק אז דינו כתלוש ושחיטתו כשרה.
 29 הגמרא שבה לעסוק בדברי הברייתא אודות נעץ סבין בכותל: אמר
 30 מר, נעץ סבין ככותל ושחט בה, שחיטתו בשרה. אמר רב ענן
 31 אמר שמואל, לא שנו שחיטתו כשירה, אלא שהסבין למעלה
 32 וחודו כלפי מטה, וצואר הבהמה למטה, ומולך ומביא את צואר
 33 הבהמה על הסבין מלמטה, אבל אם הסבין למטה וחודו כלפי
 34 מעלה, וצואר הבהמה למעלה, ומולך ומביא את צואר הבהמה על
 35 הסבין מלמעלה, שחיטתו פסולה, משום שתישינן שפא מתוך
 36 שצואר הבהמה מכביד על הסבין ירום – ידחוק ויחתוך את
 37 הסימנים שלא על ידי הולכת והבאת הסבין, ולא תישחט הבהמה
 38 כראוי.
 39 הגמרא דנה בדברי רב ענן. מקשה הגמרא: והא קתני בברייתא לעיל
 40 (טו) 'בכל שוחטין, בין בתלוש בין במחובר, בין שהסבין למטה וצואר
 41 הבהמה למעלה, בין שהסבין למעלה וצואר הבהמה למטה'. הרי
 42 שהברייתא מתירה לשחוט אפילו כשצואר הבהמה מלמעלה. אמר
 43 רב זבדי, לצדדין קתני, כלומר אמנם הברייתא בתחילת דבריה
 44 דיברה בין בתלוש ובין במחובר, אך הסיפא 'בין שהסבין למטה' וכו'
 45 אינה מתפרשת בכל האופנים, אלא כל דין מדבר בצד [אופן] אחר,
 46 והדין של סבין למטה וצואר הבהמה למעלה, מדובר דווקא בסבין
 47 תלוש, שמכיון שהסבין תלוש והוא מולך ומביא את הסבין, אין
 48 חשש שמא ידרוס, והדין של סבין למעלה וצואר הבהמה למטה,
 49 מדובר אפילו במחובר. רב פפא אומר, כל דברי הברייתא אמורים
 50 בין בתלוש ובין במחובר, ומה שהתירה הברייתא לשחוט גם
 51 כשהסבין למטה והבהמה למעלה, זהו רק בעופא דקליל, ומה
 52 שכתוב בברייתא צואר בהמה, זה לאו דווקא. אך בהמה אסור
 53 לשחוט כשצואר הבהמה מלמעלה.
 54 הגמרא מביאה דברים אודות קרומית של קנה: אמר רב חסדא אמר
 55 רבי יצחק, ואמרי לה במתניתא תנא – ויש אמורים שדינים אלו
 56 נשנו בברייתא, חמשה דברים נאמרו בקרומית – צלע של קנה,
 57 וכולם טעמם משום שכשדוחקים אותה נפרשים וניתזים קיסמים
 58 ממנה. אין שוחטין בה, שמא הקיסמים ינקבו את הסימנים בשעת